

KÜLÖNFÉLÉK.

Erzsébet királyné a vallásról. A napi lapok sok érdekes dolgot jegyeztek fel a sept. 10-én Genf városában anarchista gyilkoságnak áldozatul esett s a nemzet által igaz részvéttel elsiratott magyar királyné életéből. Följegyezzük itt is egy nyilatkozatát, mely jellemző mind magyar érzületére, mind a vallásról való gondolkozására. Mikor Valeria főhercegnő neveléséről volt szó, Rónay Jácint püspöknek, kire a főhercegnő oktatását bízták, ezeket mondotta: „Leányommal naponkint magyarul imádkozzék. Azt akarom, hogy vallásos, de ne vakbuzgó legyen. A vallás vigaszára az élet folyamán mindnyájunknak nagy szüksége van“.

Vilmos császár Palestinában. Keresztes hadak nem vonulnak utána, mint Konrád és Frigyes császárok után, nem harcba indul a muszlimok ellen, sőt Mahomed népe, mint barátságos uralkodót üdvözlí; a kalifák utóda, a sultan más ellenségekkel küzd s hadászatot tanulni Vilmoshoz járattja tisztjeit iskolába és a jelenkor győzelmes hadsergének urát a Bosporuson fényes ünnepséggel fogadják. Mily változása az időknek! Nem a pápa ösztönzésére megy a Szentföldre, sőt a pápa nem szívesen látja, hogy magától megy. De megy. Elhárít minden politikai feltevést, melyet úttjával összeköthetnek. Templom felavatásra megy. Az erőshitű prot. fejedelem jelen akar lenni a jerusalemi templom ünnepélyén. Milliókba kerül az útja. De személyével és nagy kíséretével jelentőséget akar a szent városban adni a prot. kereszténységnek. Lehetnek más eredményei is a keleti útnak. De a mi a kereszténység ósvárosában történik, az maga a legfelségesebb tény: prot. templom felavatása Jeruzsalembe prot. uralkodó jelenlétében. Az újkori kereszténység nyilvánvaló jogosítása azon a helyen, hol eddig a római egyház kizárólagos uralmat gyakorolt, mely pedig az ós keresztény egyháztól hittételeivel és szertartásaival a legmesszebb távozott. Ezt teszi a németek eszes ifjú császára, ország-világ előtt elismerteti a protestansoknak is a jogát a Szentföldhöz. Tanulságos dolgok ezek. Míg a római egyház ultramontanizmusa rendre emészti Nyugaton a kath. országokat, a prot. uralkodó Keleten a hit megújító hatalmáról tesz bizonyítást.

Kinevezés. Az udvarhelymegyei jánosfalvi egyházközségbe a főt. püspök úr Ürmösi Károly budapesti s. lelkészt nevezte ki pappá. A jánosfalvi hívek egy jól készült, ifjú embert nyernek benne, kinek eddigi működése kezesség arra, hogy állását sikeresen fogja betölteni.

Az angol unitáriusok theol. akadémiáján az előadások megnyitása az idén a szokottnál is nagyobb ünnepélyességgel történik. Dr. Martineau-nak, az akadémia nyugalmába vonult igazgatójának tisztelői mellszobrát készítették el Pinker szobrászszal. A művésznek kitűnően sikerült a hírneves férfiú ábrázolása. E szobrot most leplezik le. S bizonyára sokan lesznek jelen az ünnepélyen. Az előadásokat Carpenter Estlin József, akad. tanár felolvasása nyitja meg.

Az angol unitáriusok oxfordi theol. akadémiájára a hazaérkezett Lőfi Ödön helyébe Simonfi Márton végzett papnövendék küldött ki. Ő lesz a következő három évben hivatva, hogy a magyar ifjúságnak képviselője legyen abban az intézetben, hol angol és hindú ifjak nyernek a theológiából magasabb oktatást. Mert néhány évtől fogva Indiából a Brahma-Somaj felekezet is rendszeresen küld egy-két tanulót az angol unitáriusok theol. akadémiájára. Simonfi utóbb Meranban a Rodakovszky tábornok és gróf Karacsai Clemence fia mellett nevelésközdvén, alkalma volt arra, hogy magát az angol beszédben gyakorolja és az oxfordi tanulásra előkészüljön. Az akadémia tanárokhoz mindnyájunk üdvözlétét vitte.

Szilágyi Dezső beszédéből, melylyel a dunamelléki ref. kerület főgondnoki székét elfoglalta, közöljük a következőket: „Nem lehetünk hűtlenek azon nagy elvekhez, melyek megnövesztették és megizmosították az egyházat, melyekből erőt merítettek a protestáns egyházak, melyekre súlyos és diadalmas küzdelmeikben annyiszor hivatkoztak. Ápolnunk kell azokat az erőforrásokat, megőrizni azokat a hagyományokat, a melyek igazi fentartó erők. Az egyház a hívők odaadó ragaszkodásán nyugszik. Ezt fentartani, ebben gyengülést nem engedni az első feladat. Csak az az egyház hanyatlik igazán, melyben meggyengülni engedik a nép ragaszkodását; hanyatlik még akkor is, ha különben anyagi eszközökkel bőven el van látva, vagy éppen az állam kényszerítő hatalma is támogatja“. Rátérve az önkormányzati intézményekre és ezekkel kapcsolatban az általános teherviselésre, ezeket mondja: Egyháznunk szerkezetéből folyik, hogy mindenkinek, a legszegényebbnak is van befolyása, de viszont mindenki, a szegény is hozzájárul az egyház fenntartásához. A teherviselés rendszere részben elavult, részben teljesen igazságtalan. Át kell alakítani egy méltányos, arányos teherviselési rendszer behozatala által. Ennek megállapítása a zsinat feladata. De részlegesen egyes intézkedések tehetők az egyházközség, az egyházmegye és a kerület körében, melyek némely irányban megoldják a kérdést, más irányban előkészítik, megérlelik. Maga a reform sürgős, kettős feladat kopogtat ajtónkon. A szegényebben dotált lelkészek helyzetének javítása, a szegényebb nép terhének könnyítése. Hogy lehessen ezeket még részleg is megoldani a teherviselési rendszer reformja nélkül? E célra szolgál a gyengébb, kisebb egyházak csoportosítása is. Ugy megvalósítani, hogy tetemes teherleszállítással legyen összekötve. Határát ennek minden esetre azon egyenrangú szempont képezi, hogy a csoportosítás által a lelki gondozás esorbát ne szenvedjen. Fokozott

munkát és áldozatkészséget igényel ez. De e nélkül nincs igazi mód, nincs állandó eredmény. Ismétli, hogy az egyháznak első sorban és főleg saját erejére, saját forrásaira kell támaszkodni. Ettől való nagymérvű eltávolodás határozottan az egyház gyengülésére vezetne. Azt, hogy az állam feladatai teljesítésében egyházunkat is segítse, méltán igényeljük, jogunk is van hozzá, törvényeink s az egyenletes elbánás elvénél fogva. Elfogadtuk a segílyt s a törvényhozásnak meg is köszöntük. De senki sincs kételyben az iránt, hogy sok lényeges, amit várunk, s a mit jogosan igényelhetünk, még nincs megvalósítva“.

Új tudor. Tóth Györgyöt, kir. törv.-széki aljegyzőt, főiskolánk egykori növendékét oct. 15-én a kolozsvári egyetemen a jogtudományok tudorává avatták fel. Örömmel veszünk tudomást ifjú barátunk egyetemi fokozatáról.

Dr. Klamarik János ministeri tanácsos f. hó 7-én, 67 éves korában Besztercebányán meghalt. Nevéhez középoktatásunk sok reformja fűződik. 1876-ban a besztercebányai tankerület főigazgatójává, 1883-ban ministeri tanácsossá neveztetett ki. A tankerületek beosztásában, adminisztrációjuk szervezésében, a tantervek s az útasítások megállapításában, a görög pótló tanfolyam felállításában, az érettségi vizsgálati eljárás szabályozásában, a felekezeti középiskoláknál az állam felügyeleti jogának körülírásában s általában a középiskolázás mai szervezésében neki nagy része volt. A tankönyvirodalom terén is működött. Irt német források után egy logikát és lélektant. Megírta a magyar középiskolák szervezetét két kötetben. (g. k.)

Az unitárius egyház története főbb vonásokban. Irta Simó János tordai unitárius lelkész. Ára 1 korona.

Előfizetésre felhívást bocsátott ki Lévay Lajos sárkeresztúri ismert ref. lelkész egyh. beszédeinek 3-ik kötetére, melynek ára 1 frt 20 kr.

Gyászhirek: *Dersi Kanyaró Ferencz*, ipartársulati elnök élete 80-ik, házassága 47-ik évében sept. 4-én Tordán meghalt. Az Istentől hosszú étellel megáldott férfiú hasznosan töltötte bé hivatását. A szabadságharczban mint nemzetőr vett részt, azután családjának és városának élt, mely utóbbinak főleg ipari ügyét mozdította elé. Halálát neje Kőváry Ágnes s négy gyermeke, köztük Kanyaró Ferencz, főgyymm. tanár, ismert történettudós fájjalják a legérzékenyebben. — Nagy János ny. sz.-lászlói lelkész sept. 6-án elvesztette fiát, *Sándort*, ki harmadik évében hunyt el. — *Gyöngyösi Dénes* ny. lelkész meghalt sept. 20-án Kálnokon. Előbb Maroszáján paposkodott. Az utóbbi éveket, gazdálkodást folytatva, Kálnokon töltötte s ott következett be halála is. — Guidó Béla esperes leánya, *Erzsike*, september 30. meghalt alig egy éves korában. — Tana Sámuel bölöni birtokos neje, szül. *Kisgyörgy Zsuzsánna*, élete 65-ik s házassága 42-ik évében meghalt oct. 19-én. A jó nő elhunytát férje mellett fia: Gyula, p. ü. ig. hivatalnok, Albert k. jegyző, Sámuel, p. ü. s. titkár gyászolják.

ARANYKÖNYV.

Az »Ezredéves Emlékalap«-ra tett kegyes adományok.

(Tizenharmadik közlemény.)

198. Deák Lajos törvényszéki aljegyző, Gyula.....	2	frt	—	kr.
199. Jóvá irt kamatokban	46	"	05	"
200. Kelemen Albert, esperes-lelkész, Maros-Vásárhely	5	"	—	"
201. Mikó Imre, kir. táblai bíró és neje Bidermann Berta Kolozsv.	10	"	—	"
202. Ürmösy Tivadarné, Nagy-Enyed	1	"	—	"
Összesen.....	64	frt	05	kr.
Az előbbi 12 közl. összege	1923	frt	85	kr.
Együtt.....	1987	frt	90	kr.

Szives köszönet az illetőknek adományaikért.

Kolozsvárt, 1898. okt. 20.

FERENCZ JÓZSEF,
unitar. püspök.

Adakozások a Sz-Udvarhelyt építendő templomra.

(XIX. közlemény.) *

131. Dimény Domokos H.-Szt.-Pál	10	frt	—	kr.
132. Péter Sándor gy. ivén Maros-Szt.-Benedekről	1	frt	40	kr.
133. Mikó Imre 43. sz. gyűjtő-ívén Kolmer Herman 2 frt, Bidermann Alajos 2 frt. Balázs Elemér 2 frt. Báró Löwenthal Károly 2 frt. Mohay Károly 5 frt. Deák Gábor 1 frt. Jánosi László 1 frt. Pisztory Zoltán 2 frt. Pachi Sándor 2 frt. Reinbold Arthur 1 frt. Becsek Lajos 1 frt. Rignát Albert 5 frt. Pataki Viktor 3 frt Müller Arnold 2 frt K. Boér Géza 2 frt. Weisel Ernő 2 frt. Szász Ferencz 1 frt. Ren Mihály 1 frt. Keresztszeghy Fülöp 2 frt Bányai Mihály 2 frt. Sán Ferencz (N. N.) 1 frt. Nagy László 1 frt. Kiszely Kálmán 1 frt. Ifj. Fekete János 1 frt. Mikó Imre 10 frt.				
Együtt.....	55	frt	—	kr.
E közlemény összege	66	frt	40	kr.
Az előbbi közlemények összege	3591	frt	40	kr.
Együtt.....	3657	frt	80	kr.

Kolozsvárt, 1898 okt.

FERENCZ JÓZSEF,
unitar. püspök.

Adakozás a kolozsvári unitarius templom belső szépítésére.

(Hatodik közlemény.)

Dr. Frankkis István, fia keresztelése alkalmából.....	50	frt	—	kr.
Időközben gyült kamat.....	174	"	82	"
E közlemény összege.....	224	frt	82	kr.
Előző közl. összege.....	1125	"	—	"
Összesen.....	1349	frt	82	kr.

A szives adakozásért köszönetet mondunk és a további adományokat a megjelölt célra kérjük.

Kolozsvárt, 1898. oct. 23.

PÉTERFI DÉNES,
unitarius pap.

* Lásd XVIII. közl. K. M. 1896. évi 4. füz.